

- 302 Mscr KK Coll. 539.2.3 (Fennica 2.3) p. 103–125 consists of a notebook or loose sheets measuring ca. 10.5 x 34.5 cm. Castrén's own page numbering begins with 1. The notes seem to follow Castrén's route, and therefore their succession has been preserved unaltered here.
- 303 *Pyhäwesi* || Pyhäjärvi
Pyhä place-names often signify a border Anttonen 1996: 111–116; Suviranta 2007. The lake mentioned by Castrén is situated at N6732488 E447173 (N60°43'28" E26°1'54"). (TS)
- 304 Fi. Artjärvi, a former parish now belonging to Orimattila. Its centre is at the above-mentioned Lake Pyhäjärvi, N6734864 E449653 (N60°44'46" E26°4'35"). (TS)
- 305 Fi. Mäntyharju, situated at N6808487 E490801 (N61°24'37" E26°49'40"). (TS)
- 306 Fi. Mikkeli. The town of Mikkeli in Southern Savonia at N6839604 E514101 (N61°41'22" E27°15'59") had just been founded in 1838 and it had only 63 inhabitants when Castrén was there. Kuujo 1971: 55, 194. (TS)
- 307 Lake Oulanki is situated west of Mikkeli at N6833419 E506013 (N61°38'3" E27°6'48"). (TS)
- 308 Mscr: nedra
- 309 Lakes Iso-Vuolinko and Pieni-Vuolinko. The former is situated at N6838459 E508125 (N61°40'45" E27°9'13"). (TS)
- 310 Situated at N6974022 E532310 (N62°53'41" E27°38'8"). (TS)
- 311 *Käärmeen käräjäkivi* ('Snakes' thing [assembly] stone') are stones that were said to be connected with snakes and their meetings. Many of them have

❖ 103 (i) ❖ 7

Hvarjehanda philologiska, mythologiska historiska m. m. anteckningar i Finskan, gjorda under sommaren 1839.³⁰²

*Pyhäwesi*³⁰³, ett träsk i Artsjö³⁰⁴ in wid *Hiitelä* by. Träsket är omgifvet af höga klippor.

Perween *pohja* (pro Peräween pohja), en by i Mändyharju³⁰⁵ in wid en lång wik af ----

Wid St Michel³⁰⁶ finnas 2^{ne} träsk, det nedra *Oulenkij*³⁰⁷, det [öfra]³⁰⁸ *Wuolenki*³⁰⁹. Monne benämningarna äro af Lapps origine?

Leppä, blod. Savolax.

Sawilahti, en wik af Kallawesi nära staden Kuopio.³¹⁰ H[är]af Savolax?

Käärmeen käräjä kiwi. Så k[al]l[a]s en m[yc]-k[e]t slät oval sten, som ormarna lemna efter sig, der de om våren komma tills[ammen]. Den bl[ir] slät d[er]af, att hvar och en har den i sin mun, är en talisman³¹¹

Jälsi, björks<o>fva³¹²

Rytäri, hingtfåle, ylpiä.

Pisanwuori, ett chrystall?-berg³¹³ i Nilsä.³¹⁴

Lapinranda och *Lapinmäki* i Leppäwirda³¹⁵ s[a]mt slägtnamnet Lappalainen.³¹⁶

Lapinsaari i Wiinijärwi³¹⁷ i Libelits. Här berättas, att Lapparne flyktat i skogar undan Ryssarne och d[eri]fr[ån] sedermera³¹⁸ dragit sig mera norrut.

Äfven talte man här om Lappugnar, man³¹⁹ sade, att stenarne i dem woro brända inwändigt.

Yösilmä, ett märke på h[var]dera af hästens framfötter. En häst, som saknas dem, får ej gå i mörkret.

Ormen gick fordom på tu ben och upprätt, men war då ett grofligt djur (kauhia eläwä), och bl[ef] d[er]före beröfvad dem.

Intet djur utom wargen skadar, utan att wara ”nostettu”.

Pyy pyrähti, maa järähti, Jesuksen sydän wawahiti. – Pyy war neml[igen] fordom ett så stort djur, att när det rörde sig ”jorden & ra –” Jesus besvor den då att till domedagen bl[ifva] så liten, att den flyger g[enom] en ring –³²⁰

Imeinen,³²¹

Pakkua, tigga. *Pakkuri*.

Larikka = Laurukainen i Karelen

Kuore-kokkaro, enl[igt] L[önnrot] af *kuore*, en fisk och kokkaro – (K[an]ske af *kuore*, fil –

104 (2) Till redas så, att kuore borttages, h[var]efter surmjölken blandas med korngryn och breddes på en bröds kifva – <O>rätt)³²²

Ukon pii, marmor.

Lapin hauat finnas m[ån]ga i Paldamo. Wid Kulluntalahti omkr[ing] en mil s[öder] om Kajana³²³ undersökte jag flere bland dem och fann medelst gräfnig att de innebar³²⁴ brända stenar, kol, jernslag. De sades hafva tjent Lapparna till boningar och varit försedda med tak.³²⁵

Lyylytys, afgudadyrkan.

been collected for museums. Tales of a society of snakes are explained by their habit of overwintering in groups under stones or the rhizomes of trees. Pulkkinen 2014: 279. (TS)

312 Castrén struck this line out.

313 *chrystall?-berg* || mar<--->

314 Pisa hill is situated at N7010392 E566613 (N63°12'59" E28°19'30"). It is in the former parish of Nilsiä, present-day Kuopio. There is a stone marking the Swedish-Russian border of 1595 on the hill. (TS)

315 Fi. Leppävirta is a parish at N6929086 E540624 (N62°29'26" E27°47'17"). (TS)

316 Place or personal names with the term ‘Lappi’ are often though not always signs of ‘Lappish’ settlement. They can also be relicts of other people who led a nomadic life. Aikio 2007; Paikkala 2007. (TS)

317 The village of Viinijärvi is the centre of the Orthodox parish of Taipale, on the southern shore of Lake Viinijärvi. See above. (TS)

318 *sedermä* || småni[ngom]

319 *man* || och

320 Traditions about the hazel grouse (*Tetrastes bonasia*) are common in Finnish and Karelian folklore. According to the tradition related by Castrén here, God created it so large that its sprint when taking flight frightened him and he decided to make it smaller. It also tells that the apocalypse will come when a hazel grouse can pass through the eye of a needle. Järvinen 1991: 54, 147–149; Luontoportti: <http://www.luontoportti.com/suomi/en/linnut/hazel-grouse>. (TS)

321 There is another version of the section beginning here bound together with the notes from Lapland from 1838, KK Coll 539.31.1 p. 89. According to it the text reads:

Imeine [Castrén has written here afterwards: Stor Stor]

Pakkua, tigma Pakkuri poika tiggare gosse

Larikka = Laurukainen [Castrén afterwards: Stor Stor Stor]

Kuore-Kokkaro göres af korn-gryn [change by Castrén: n[å]-g[o]n > korngryn], och filmjolk, ehuru ej sjelfva filen (Kuore) läggs der [Castrén afterwards: Stor]

Ukonpii, <marmor> [Castrén afterwards: Stor Stor]

Lapin hauat i Paldamo upptäcktes till flere 10tal på en enda fläck – trad[itionen] att de tjent Lapp[arne] till hus – varit försedda m[e]d tak – Deri upptäcktes brända stenar, kol, jernslag

322 According to Vuorela 1975: 253 the same as *kalitta*. See below. (TS)

323 Kuluntalahti is situated at N7127407 E541654 (N64°16'13" E27°51'36"), i.e. not south but ca. 8 km north-east of the town of Kajaani. (TS)

324 *innebar* || 1. in || 2. ned

325 Iron slag suggest the probability that the sites were used for melting iron. At present an iron melting furnace is known from Lehtola in the village of Ryy-näsenjoki (Kajaani 940010015), but none from the northeastern part of the present-day Kajaani area where Castrén excavated. Museovirasto, kulttuuriympäristön palveluikkuna, https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx. (TS)

Wanha kansa har dyrkat terwaskantoja.

Kolpitta (-tsa), förwaringsrum för mat under vintern, bygd wid sidan af ugnen.³²⁶

Woarnikat (kka), större insekter, häraf boskapen plågas i brist på tjenligt foder

Wäiweet, (we) mindre

Helpponen, lättsinnig.

Sahalainen, som har att skaffa med såg

Urakko miehet = *summa*-miehet.

Selänne (af selkä), On hän täs sa³²⁷ semmošta selännettä.

Kuolaniemi, wid Uleå träsk?³²⁸ jfr. *Kuolajärwi*

Akon koski i Kuhmo; *Akonlahti*³²⁹ i Kuhmo och Wuokkiniemi – jfr. *Wenakko*, Rysk hustru – ”Ei ne Wenäläiset sitä tee waan Wenakot” (*Siwakka*, dess derivation)

Turun korwa i Sotkamo³³⁰ –

*Wuokatti*³³¹, *Hiiwatti*³³², Radix?

Anmärkningsvärdt är, att bl[ott] få st[ällen] emellan³³³ Sotkamo och Kuhmo, s[a]mt i Ryska Karelen ha Lappska benämningar. Jemförelsewis torde de L[appska] benäm[ni]ngar wid Kemi³³⁴ elf vara flere.

Ämmä, wid Kajana –³³⁵

Päiwäniemi – ett hemman i Pudasjärwi –

Byn *Katerma* i Kuhmo.³³⁶

Merkummäki, ett hemman wid Akonkoski i Kuhmo³³⁷ (*Hildula* i Uppbörds<---->

◆ 105 ◆ *Wieksi by* i Kuhmo –³³⁸

(3)

Laus, hemman i Kuhmo –

Hotakka, D[it]o³³⁹

Rajalinna, Do³⁴⁰

Kotajärwi Do³⁴¹

Akonjärwi Do

Louhi Do

Lendua by i Kuhmo³⁴²

(*Lendirä* by vid gränsen³⁴³)

Uppi, en stång med jernspets, som wid notdrägt nedstöttes i bottnet för att fasthålla båten.

Jalku, Jalut, äro stänger, medelst h[vil]ka seglet är fästadt i mašten –

Käsine, want, handske –

Ke(h), *ken*, *mi*, *min*. *Sihen* i Repola

Matata pro matkata, *kosen* pro kosken *Uson* pro uskon, *Lasen* pro lasken, *Lesen* pro lesken, men *leski* och *leskin*

Naiskulut, gamla pigor, qvinnor.

Kisata, spela. *kisa*, spel: dansa &

Riepu-hattara.³⁴⁴

Etähän, från söder.

Joama, landsväg.

Wärtsi, *hoawo* = säkki.

Irgentää, förstå – k[an]ske af Järki.

Aiwonen, tidig.

Lempi ei nouse hänellä; lemmettä mänöö, waan pitää olla pohatta.

Nousi poika Pohjolašta,

Uros uuešta kylästä

Wihma, regn.

Wid Akon lahti finnas Lappgrafvar med kol (sysiä)³⁴⁵

326 According to Vuorela 1975: 410 a box-like bench (Ru. *золбеи*), used as a sitting- and sleeping-place. Its lid covered stairs leading to a storeroom downstairs, *karsina*. (TS)

327 Onhan tässä

328 Castrén probably means the village of Kuolaniemi in Sotkamo south-east of Kajaani at Lake Iso Sapsojärvi, N7109757 E565214 (N64°6'30" E28°10'19"). (TS)

329 Both a village and rapids called Akonkoski in the River Pajakajoki in Kuhmo at N7113928 E619139 (N64°7'52" E29°26'52"). Akonlahti is located immediately northeast of Akonkoski. (TS)

330 Castrén may have meant Turunkorva in Paltamo at N7138797 E552529 (N64°22'15" E28°5'18"). (TS)

331 There is a hill called Vuokatti in Sotkamo at N711102 E561148 (N64°7'16" E28°15'20") and a village of the same name north of it as well as another Vuokatti hill in present-day Kajaani at N7095678 E535648 (N63°59'10" E27°43'42"). (TS)

332 No locations called Hiivatti are known in Finland today. (TS)

333 *emellan* || af

334 *Kemi* || Torneå

335 Castrén may mean the Ämmänkoski rapids in Kajaani at N7122866 E535334 (N64°13'49" E27°43'42") or Ämmänmäki hill in Koivukylä south-west of Kajaani at N7101930 E523230 (N64°2'36" E27°28'32"). (TS)

336 Situated at N7109240 E596879 (N64°5'46" E28°59'16"). (TS)

337 Situated on the southern shore of the Akonkoski rapids. (TS)

338 There is Ylä-Vieksi at N7134500 E600823 (N64°19'18" E29°5'8")

- and Ala-Vieksi at N7122348 E596911 (N64°12'49" E28°58'49"). (TS)
- 339 At present a village at N7100744 E628763 (N64°0'35" E29°38'2"). (TS)
- 340 Situated at N7085852 E621702 (N63°52'43" E29°28'40"). (TS)
- 341 Lake Kotajärvi at N7145268 E605305 (N64°25'0" E29°11'9"). There is a hill called Ukonmuro on the eastern shore of the lake. (TS)
- 342 Lentuankylä on Lake Lentua at N7123324 E632680 (N64°12'38" E29°44'2"). (TS)
- 343 Lentiira is situated at N7143449 E636327 (N64°23'22" E29°49'38"). (TS)
- 344 A rag wound around the foot when wearing a shoe. Vuorela 1975: 535, 586. (TS)
- 345 Possibly tar-burning pits, known also at present from the villages of Akonlahti and Akonkoski. (TS)
- 346 *i* || <-->
- 347 *skulle* || kunde
- 348 Cf. p. 262–263, 281.

Tradition.

Wid Lusmanlahti bodde fordom 2^{ne} Lappar wid en tid, då en *Knäs* regerade i Moskwa i³⁴⁶ st[ället] f[ör] Tsar. Han fick ingenstädes bot för sin sjuka fot. Lät d[er]före i alla trakter utgå Ukaser 106 (4) om folk, som skulle³⁴⁷ bota såret. Nämnde Lappar foro till Moskwa, efter att hafva af Knäsen erhållit respengar. Knäsen stälde dem på prof. Han framställde dem frågan, huru många ungar en hynda hade i magen, och vidare, huru m[ån]ga hundar och huru m[ån]ga hyndor. Svaret var 6 ungar; 4 hundar, 2 hyndor; h[vil]ket äfven besannades. Sedan framst[älde] han frågan, huru beskaffad fåle en häst skulle föda. Sv[aret] En hingst m[e]d hvit fläck på pannan och venstra foten hvit, svarade den ena, den andra sade, att ej pannan war hvit, utan att det war spetsen af svansen, som war hvit och sträckte sig till pannan. Så förhöll sig ock – Ni äro kunniga män, jag ser det, sade Knäsen, men kan ni bota mig – Siun miekka miun pää, om vi ej kunna. På nio dygn botade de h[ono]m medelst trolldom och slickande af såret. Knäsen bjöd dem uppehålle för lifstiden, men de afslogo anbudet och begärde endast att få ostörda idka laxfiske i Lusmanlahti räfvar vid Repokiwi i Särkiniemi Dessa Lappar bl[efvo] sedan dödade af Finnar i ett krig, som ej skonade dem, ehuru de afstodo ifr[ån] nämnda besittningar. Ännu i dag finns en stenpata efter dessa Lappar i Lusmanlahti.³⁴⁸

Wepsan sanoja

Naku, siellä.

Wiereen, lapatas.

Karhi (astiwo), äkästä.

Suawi, heräntö,

Weräjä, pärstäkka

Korennukse, (<->gå) rakt fram.

Iso ämpäri, koati –

Hame, kaapas.

Säkki, Hawato –

Pieni nuotta, kerikota

Pyri (ryssja), meresä.

❖¹⁰⁷ ❖ *Saukko*, Sagarwo.

(5) *Taula*, tiksi.

Tuli, lämmä.

Tschappam, hugga = Lapp[skä] 'coappam

Täällä, täkällä –

Siellä, sigellä –

nb. I Wepsa finnes kantele, men man använder den blott till dansmusik

❖¹⁰⁸ ❖ Der svalan börjar i ymnighet bygga bo, till den
(6) gård kommer lycka och wälstånd, men den gård förstörs (häwiä) der sirkku (sparfven) bygger bon –

konsa, karel[iska] pro koska. K efter S nb.³⁴⁹

<kl----->as efter S en kort staf[velse] som

<----> <--->

(kepiä, kapiö, heponen

Tuotane (= tuotakaan); Jos et tuotane totelle.

Sopiu. Ei se siihen sopiu.

- 350 They protected only the toes and the sole of the foot and were used especially when burn-clearing fields or mowing hay in wet meadows. Vuorela 1975: 590. (TS)
- 351 See *riepu-hattara* on p. 293.
- 352 Ala-Vuokki at the Vuokki-järvi Lake in Suomussalmi, N7182407 E616409 (N64°44'50" E29°26'20").

Patsas, ugnstolpe.

Löttö, lötöt, näfverskor.³⁵⁰

Olkah mit' olkah (pro olkoon).

Kun ruwenee, niin *ruwekkah* (kkoon)

Warwashattarat, linne-trasor, som bindas kring fötterna sommartiden.³⁵¹

Walkia tanhua är, der den finnes, ingången till musta tanhua.

En tijä, *tullah* ko he wai ei.

Hawenta-rotu, skägg.

Lähemme *weneheh* (weneeseen).

Ensimmäinen arki

Toinen D[it]o

Kolmas päiwä. Serota.

Neljäs Do

Peätnitsa

Suowatta

Pyhä –

(I Mändyharju buro flickor i fordna dagar vid sitt bälte en knifslida (– bl[ott] gifta qvinnor fingo bära knif deri). När någon friade, satte han en knif i flickans slida. Antog fl[ickan] anbudet, så lät hon knifven sitta deri; hvarom ej, kastade hon bort den –) –

Wuokkiniemi, Wuokin salmi, Wuokki by i Hyrynsalmi³⁵², Wuokatti –

Kätyt pro kätkyt –

Adj[ectiv-]änd[elsen]; *ni* pro *nen* är wanl[ig].
 Brukas äfven hos. Subst[antiv] Inkerwöini, An-
 kerwoini 1: 66 *Alani* pro *alanen* &ra. Dat[ivus]
 Sing[ularis] Int. ändas på h.³⁵³

3 pers[onae] sing. Præs[ens] Ind[icativus] Act[ivus]
 på v och u (Sopiu, laatiu) –

109 (7) Det form ersättes g[enom] Locat[ivus] Instr[uc-
 tivus] Sing[ularis]. *Jalan, purston. Emellan i och
 o* inskjutes i *Wuokkiniemi ett v. Kunnivosi.*

Wuotamah, Infin[itivum]

Etsittäneh <-->: <17>.

Tuotanehe, mišt on takko *tuotanehe*.

Liittähös, ottahos, katsohos, han måg
 (kahten pro kahen i Plur.)

Salpoa pro *salwa*.

Emut, pag: 60. poartelete, lyöte (67)

Syrhelete pro *syrhettele*, *pyörtelete*
 kolme yheksiä = nio

Puuta mäni *keskeh* pro välih.

ta, tai, tahi, tahikka l taikka

Meitten.

Yleitse.

Kopraštah, ablat[ivus] inst[rumentalis] suff[ixus]
 pro *kopraštahan*

Paikka, duk = huiwi.

Mesa = rå.

Taimen, frö

(Jos ne wanhat welhot eläsi, jo olis maa ilmalla)

- 354 For an overview of fireplaces, see Vuorela 1975: 316–320. (TS)
- 355 It is unclear what Castrén is referring to with these page numbers.
- 356 Fi. Hamina.
- 357 The centre of Virolahti parish was situated in Castrén's time at N67°08'39" E53°77'78" (N60°30'35" E27°41'17"). (TS)

Kiuas är hos Karel[arne] enda ben[ämnin]gen på ugn –³⁵⁴

I Akonlahti besåg jag Lappgrafvar. De voro fl[ere] in wid h[varan]dra, m[e]d bränd jord och kol i botten och på sidorna – Trattformiga tyckas ej hafva varit boningar utan eldstäder (och k[an]ske <-----> förwaringsrum för matwaror.)

Sortuoho, kaatuoho, pag. 73³⁵⁵.

Pujottelemme 73. Panemme

– Ormen kan ej simma utan att ha ett höstrå i mun. Med detta strå kan man s[amman]bryta jern –

– Siitä Ukkoa rukoilewi Pauannetta palweloo-
 ❖ 110 (8) wi – så ❖ sjunger Arh[ippa] om Wäin[ämöinen],
 då den på sin första Pohjola färd anropat Ukko
 för att komma i land

– Kal[ewala] 26: 59. Läpi taiwahan yheksän, Läpi &ra bör wara Läpi t[aiwahan] kaheksan – ”Ei ole taiwoa ku kaheksan – Ilmaa on yheksän –

tie pro tee pag. 71.

Skammi (скамейка) = renkku (vik.) = lawitsa (1 lautsa af lauta?) = rahi.

Laituri, bryggan i stranden, der båten hamnar = *Porras*.

Wirolahti, 1^{sta} socken fr[ån] Fredricshamn³⁵⁶ åt Wiborg till.³⁵⁷

Sillatsi, monitse.

Kesrätä; Ohra, otra, *osra*. Kaisla.

Kesseli = konti

Sanan, suun (p. 58) Instr[uctivus]

*Porolampi*³⁵⁸ en by nära Lowisa (i Arkijärwi³⁵⁹)
Ämmänlahti och Ämmänkoski vid Niskajärwi i
Vuokkiniemi

Mitys = mitäs –
Läsiä pro läksiä

Elkää *kaatuo*, *tuuo*

Pitkempi
Wuuet, pl[urals] af *wuosi*

Kajoani on Kivijärwestä Otuksista päin

Innewånarne³⁶⁰ i Latwajärwi säga sig härst[am-
ma] i 6te led fr[ån] Orihwesi³⁶¹

nb. I Vuokkiniemi härleda Finnarne sin här-
komst fr[ån] Finland; i Repow[esi] mest fr[ån]
Ryssland.

Alakiwi k[al]l[a]s en sten som till hälften är uti
jorden.

❖ III ❖
(9) *Myggen* skyr röken, emedan mannen, af³⁶² h[vil]-
ken Paholainen fick hålet efter gårdsgårdsstören
tillstängde det m[e]d en kekäle – ”Sitä enn[en]
siitä tuli säskiä, kun turkin hiašta[”] –

I kiwijärwi³⁶³, Latwajärwi, Tscheniemi m. m.
finnas Lapprosen och Lappgrafvar. I Latwajärwi
talte man äfven om en Lapps kung, som skul-
le haft sitt säte midt³⁶⁴ emell[an] Vuokkin[iemi]
och Kem, men blifvit d[eri]från fördrifven. Rui-
nera efter hans slott skola ännu vara synliga.

Pane ovi *umpeh* –

- 358 Castrén is probably referring to Porlammi (Fi.)/Porlom (Swe.) at N6727695 E447169 (N60°40'53" E26°2'0") belonging at present to Lapinjärvi/Lappträsk. (TS)
- 359 Artjärvi (Fi.)/Artsjö (Swe.). (TS)
- 360 *Innewånarne* || Till
- 361 Ori(h)vesi at N6840680 E360167 (N61°40'36" E24°21'29"). (TS)
- 362 *af hken* || som
- 363 Kivijärvi, former village at N64°48'41" E30°6'10". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>; Itä-Karjala 1934: kartta. (TS)
- 364 *midt emell.* || nära

- 365 Reindeer-hunting pits. See p.
124. (TS)
366 gifva || bilda
367 stinger || d<->

Poskehen = syrjään

Wessi maa är öster W<ui>sno Vologda –

Man berättar, att i skogar skola finnas Lappgrafvar, som äro större än de vanliga. Dessa skola hafva tjent till renfängen –³⁶⁵

Liitih (hääwirsi 1). D[e]tta h tyckes här tjena till att gifva³⁶⁶ reflexiv betydelse.

Late = laattia, golf.

Wälehin, <grf>.

Kyly, badstuga.

Waatetkäsi, *ruoskakäsi*. Compar[ativum] af Subst[antivus] ind[icerande] adj[ektiv] betyd[else]

Angervon kukka = Spiræa ulmana

Waarnat, = seinä-naulat

Palwipuu, = wisa.

Pienuhkö, *suurehkö*, *lewiähkö*, *olawahko*, *ylä* (ala) *wähkö*. Mots[varar] i Sv[enskan] något så stor &c

Talwikko är en fyrfotad, hvit fogel med ”ruskia nenä”, tränger sig om vintern i stall och fähus, der hon stinger³⁶⁷ och med sitt styng dödar kor, hästar m. m.

Sylki Syöjätär wesille

Lapaliwo lainehille –

☞¹¹² (10) *Lapalivo* brukas i allm[änhet] om en ☞ liderlig, otäck, bakslug, belackande qvinsperson –

Uupu Juutas juossahan

Wäsy &ra

Commentar: Ormens första bragd bestod deri, att han med sitt styng trollade den förbifarande Juutas (se on: metsän paha, kalmasormi, joka juoksee ja ihmisille paha laati). G[enom] ormbettet skall Juutas något förlorat sin snabbhet, h[vari]g[nom] han först tillfogat oräkneligt ondt –

Ormen bet Juutas, så att fradgan stod honom i mun:

Kuona³⁶⁸ juoksi konnan suusta

Kino ilkiän kiasa

Wahti <wankan> sieramista

Uinota, sofva Kal[ewala] 31: 210 sjunges om Wellamo.

kaisla = kahila

Wärttinässäki on maon wihat ja warwassa³⁶⁹ (varpa = varpu).

Akonjärwi, *Akonlahti* och *Sawonlahti* i Wuoninen by

Hiisiwaara i *Hien hauta* i Kuittijärvi träsk –

Pörhöniemi (Mölköniemi, *Hämehenniemi* och *Hämehen saari* i Kuittijärvi träsk

Wuosmo och *Torassaari* äro holmar i Kuittijärvi –

Joikua, sjunga (i Jywälähti) –

En gång hände sig, att från himmelen sänkte sig ned en <mörk> warelse – Med honom råkade en bonde i samtal och frågade, hvadan åskan kom. Den himmelska varelsen svarade, att bonden

☞ 113 (11) icke skulle kunna ☞ uthärda ordet, h[vari]g[e-nom] d[e]tta förklaras. Han lofvade derföre nämna det ordet för bondens oxe, från h[vil]ken

368 *Kuona* || *Kino*

369 Castrén wrote *u* above the second *a* without striking the *a* out: warwussa.

- 370 *besofvit* || *lig*
 371 *tills* || *så*
 372 *skickade* || *san* [sände]
 373 *af* || <-->
 374 *men* || *och*
 375 In the two last verses, Castrén wrote an *e* above the *a*: *Ikusille istumille./Polwisille portahille.*

denne sedan kunde erhålla den äskade förklaringen. Men när han sade det, klyfdes oxen i ögonblicket midt i tu[.]

Werldens skapelse förmedelst Fan: Urspr[ungligen] fanns bl[ott] watten. Gud skick[ade] Fan att ur kaislas rot hämta jord. Efter 2^{ne} misslyckade försök fick fan upp litet jord. D[er]af skapade Gud werlden[.]

Gud wille beröfva den åldrige Wäin[ämöinen] lifvet, emedan han redan lefvat nog (enl[igt] andra, emedan besofvit³⁷⁰ sin egen moder) och emedan han war ”Luoja parempi, Jumaloa yläwämpi”. Wäin[ämöinen] bönföll då hos Gud att ännu få lefwa, tills³⁷¹ han slitit ut 3 par jernskor. Gud biföll hans begäran. Då nu en så lång tid åtgått, att Gud trodde Wäin[ämöinen] hafva hunnit slita ut jernskorna, skickade³⁷² han ett sändebud att döda Wäin[ämöinen]. Men Wäin[ämöinen] (sade sig ännu icke hafva) hade ännu icke hunnit göra ända på något skopar (han hade aldeles icke begagnat dem). Han begärde och fick förlängning af³⁷³ lifvet. Andra gången intr[äffade] detsamma. När det äfven hände 3 g[ån]gen bl[ef] Gud wredgad och sade att Wäin[ämöinen] skulle få lefwa så l[än]ge werlden står, men³⁷⁴ utfärdade öfver h[ono]m följ[ande] dom:

”Mäne tuonne kunne käsken
 Kurimuksen kurkun suuhun
 Meren ilkiän kitahan
 Ikusilla istumilla
 Polwisilla portahilla³⁷⁵
 Sielt’ et pääse päiwinäsi
 Selkiä sinä ikänä.”

Enl[igt] andra fick Wäin[ämöinen] först, enl[igt]
Guds dom g[enom]gå de öden, som i Kal[ewala]
1 och 2 R[unan] besjungas –

(*Paawila* = Paul).

Wuotscha och *Kintismä*, forssar i Kem.

Huoppi (substitueras i Kal[ewala] för huova) yksi
korvanen astia?

Sanki, smärre brödkakor med ringa grynfillning
och bestrukna med olja.

Kalitta, tunnare bröd med mera grynfillning och
jemväl öfverstrukna med olja.³⁷⁶

Ollvila, twål.

Silmätä är att med blotta ögonen stifta ondt (I³⁷⁷
s[yenner]het hos besvärjare derigenom skada
barn –

*Trollredskap*³⁷⁸

käärmeheh käräjä kiwi löyettään kallioilla rukiin
leikkuu-aikana, koska käärmeheh lähtöö pois. Se
on hywä käräjissä.

Karhun sappi

K[äärmeheh] suoli. Sitä pannan heposen juomi-
seen ja ruokaan. Ei laihi sitte hevonen.

K[äärmeheh] suunahka (strupe). Genom den
dryper man watten 3 g[ån]g[e]r i munnen på
halspatienten.

K[arhun] hammas, att trycka med under upplä-
sande af trollformler

Kiwi, joka Iwanan päiwän aikana otetaan kos-
kesta suulla.

Heinä, joka oikeussa voittaa. Densamma m[e]d
h[vil]ken ormen simmar?

376 Also called *kuorekakkara*, a
pasty eaten with cream or
coddled milk. Vuorela 1975: 253.
(TS)

377 I || <----->

378 *Trollredskap* || En trollkarls red-
s[kap]

This seems to be the equip-
ment Vaassila Kieleväinen
showed to Castrén. See p. 268.

- 379 *klädningen* || plagge[n]
 380 *är* || bör
 381 A sleeveless smock to be worn over a shirt with long sleeves, Ru. *космол*. Vuorela 1975: 554. (TS)
 382 <-----> || 1. ~ || 2. <----->
 383 *Sorokka* or *harakka*, consisting of three parts, see description in Vuorela 1975: 549. (TS)

Pirun peukalo, begagnas mot "rauan raanta" och för att få kor och mjölka.

Majoan häntä. Sitä painetaan tauwissa.

115 (13) *Majoan hammas*. När man dermed slipar sin yxe, h[var]med man rensar sin äng, så växer derpå sedermera ingen mossa. Ej heller ogräs i åkern, då man slipar karhi.

Patwaskan ruoska med pung. Deri finnas käärmen kärejä kivi, qwicksilfver uti en penna och tre korn. med denna piska gör talmannen, när han kommer i brudstugan, ett kors framför dörren, uttalande dervid några Ryska ord, som innehålla, att ingen må skada det unga paret.

Paita k[al]l[a]s männernas skjorta, qwinnors *Rätsi* l. *Rätsinä*

Kosto k[al]l[a]s hos qvinnorna klädningen³⁷⁹. Den är vanl[igtvis] af lärft och ofärgad. Är den röd färgad, heter den kumasnikka och är³⁸⁰ en högtidsdrägt.³⁸¹

Kitaikka är svart och brukas vid högtidligh[<eter>] af <----->³⁸² besk[affenhet]

Palahwana är en grof och kort mantel.

Kauhtana är längre och finare.

Haljakka, 1) blått kläde. 2) Blå mantel.

Päärihma, qvinnornas hufvud<band>

Sorokka, k[al]l[a]s unga hustrurs hufvudbonad³⁸³; de äldres är lakki.

Kun eläwä on ammuksissa, niin nuoli mänöö eläwän läpi –

Wuontislahti boernes härkomst är följ[ande]: Släkten Kielewäinen härstammar från Siikajoki;

Kossilo är från gränsen³⁸⁴ och *Jaakkonen* är en Lapps sk slägt.

Wetehinen = Ween emäntä –

”Se on korja” – ”Olkah” (pro olkoon)

Pesemme, kumartelemme pro pesimmä, kumartelimma –

Kuusienne, yheksienne.

Uwehtia. siell on orihit uwehtimassa. L. <k>. 2.

116 Kal[ewala] 372–73.

(14)

Olipa Tiera tieossansa

Kuuro kuulemoisissansa –

nb. *Tierän*, jag vet, brukas <n[å]g[o]n> i Vuokk[iniemi]

Wunukka, dotterson

(*Moses*³⁸⁵ kom för att uppäta Frälsaren. Då yppade han för Maria? allt³⁸⁶ af³⁸⁷ d[en]na verdens visdom utom 1) den dag i Petri helgd, då gräsen ej växer; 2) den dag i <Jul>-helgden, då barken wisnar fr[ån] träd, 3) hvad åska är – yppade det för oxen, som &ra) –

Siiwatta k[al]l[a]s i Vuokkiniemi kor, oxar, får och om dess syntu sjunges.

Siiwatta on sampahan jalan juuresta

Kirjokannen tutkalmesta.

Mato syöpi maan vihoja

Sammakko ween vihoja.

384 gränsen || sl

385 Castrén wrote *Herodes* above Moses.

386 allt || m[yc]k[e]t

387 af || <---->

- 388 *stocken* || skaftet
 389 Mscr: rännan
 390 *hornbeslagen* || af
 391 *g.* || att
 392 *smärre* || sk
 393 Castrén struck this sentence out.

Poaru = sielu.

Kun eläwä tuloo ammuksihen, niin nuoli mänöö läpi; sattuuko pahaan paikkaan, niin se kuoloo.

Öfveralt i Wuokkiniemi talas man om Lappgärden.

Tschuppu = soppi, hörn (icke bl[ott] ugnshörn).

Jousi

Bågens beståndsdelar

Selka, bågen – af (jern) stål.

Jänsi, strängen

Sääri, *stocken*³⁸⁸ – karnan af träd, beslagen med horn, och rännan³⁸⁹ beslagen med jern. Den öfre delen af *stocken* är ej hornbeslagen³⁹⁰ –

Lipatsin och *nakla*, h[var]med pilen afskjutes.

Lotko (= Loukko), ränna.

Kanta af jern.

Pilen (wasama) med 3 sulat, 2 på sidorna och en öfverst –

Ratas – En jägare war alltid försedd med 4 pilar och en Kolkkapoika, hvars åliggande det war g[enom]³⁹¹ att kolistä i träden och d[eri]g[enom] wisa, hvar ekorren war och att återhemta pilarna. Sköt jägaren bom, och gosse ej var i stånd att få reda på pilen, sköt han en pil till åt s[am]-ma håll o. s. v.

❖ 117 ❖ I *Uhtuva* talte man om tjufkrig som smärre³⁹² ströfpartier föröfvat.³⁹³
 (15)

Lapprosen säges vara ugnställen, tillhöriga ruin<in>[er]

Lappgropar, i h[vil]ka renar bl[ifvit] fångade skola³⁹⁴ vara 1½–2 famn[ar]³⁹⁵ i kvadrat 1 famn hög – försedda³⁹⁶ med wäggar.

Rintalastanen war walaskalan (kian) suupieli – hängdes för bröstet –

I Uhtuwa talte man om tjufkrig (varastus-soat, peitto-soat), dem Finska gränsboer fört emot dem. Under dessa krig skola Lapparne blifvit från landet utrotade. Traditionen förmäler att ett sådant ströfpattie skulle borttröfva en Gubbe i Alajärvi. Hans unga son stod på andra stranden och hotade nedskjuta dem alla, i fall de icke frigåfvo hans far. Som bevis på sin skickligh[et] att skjuta klyfde han ifrån motsatta stranden m[e]d en pil ett äpple på fadrens hufvud. Hållet³⁹⁷ öfver³⁹⁸ sundet var långt och fadren varnade sin son sålunda: Poikani, käsi ylenä, toinen alena, järwen? vesi wetää³⁹⁹ – Nu afstod fienden ifrån sitt mordanslag.

Wattelo, wesihako.

Kuta ketäki

118 (16) *Aiwo* mies = oiwallinen. Lapp[skä] oaivve⁴⁰⁰

Örnens ägg, som hon lade på Wäin[ämöinen]s knä, sväljde gäddan, sedan de nedfallit från knät⁴⁰¹. Örnen söker efter dem; finner dem i buken, der⁴⁰² de hade förändrat sig. Det är örnen som säger:⁴⁰³

nb.

Miks' on muuttunut munani,
Kuks on soannut soallehine
Mi munassa ruskiata &ra

- 394 *skola* || berättas
395 *famn[ar]* || aln[ar]
396 *försedda* || med
397 *Hållet* || Fadr[en]
398 *öfver* || va[r]
399 *wetää* || k<--->
400 North Sa. *oaivi*, head.
401 *knät* || Wäin[ämöinen]s
402 *der* || förva
403 *säger*: || ~ ”Mi munassa &c och förvandlar dem till jord, himmel &ra.

- 404 *bl.* || om
 405 *från hka* || ifrån hen[ne]
 406 *wåld* || ~, men hon
 407 *bågbärande män* || personer
 408 *putki* || kukka
 409 It is unclear what plant Castrén is referring to here. *Hukanputki* is fool's parsley (*Aethusa cynapium*) and *koiranputki* is cow parsley (*Anthriscus sylvestris*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/fools-parsley>. (TS)
 410 Stinging nettle (*Urtica dioica*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/stinging-nettle>. (TS)
 411 *Piharatamo*, greater plantain (*Plantago major*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/greater-plantain>. (TS)
 412 *Peltomataro*, false cleavers (*Galium spurium*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/false-cleavers>. (TS)
 413 In Finland, the name *saviheinä* is usually used for *jauhosavikka*, fat hen (*Chenopodium album*), but the Swedish name *förgätmigej* is equivalent to *lemmikki*, forget-me-not (*Myosotis* spp.). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/fat-hen>, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/water-forget-me-not>. (TS)
 414 *Heinätahtimö*, lesser stitchwort. Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/lesser-stitchwort>. (TS)
 415 *Rautanokkonen*, annual nettle. Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/annual-nettle>. (TS)
 416 In Finland, the name *kukkaroheinä* is usually used for *peltotaskuruoho*, field pennycress

I Haapawaara, 3 mil n[orr] om Uhtuwa skall fordom hafva bott ett folk, benämndt *Naikon kansa*, *Naikkolaiset*. Äfven de skola hafva bl[ifvit]⁴⁰⁴ utrotade under *waraštus* l. *peitto-soat* – Deras ursprung är från den Ondt, Piru l. metsän paha, h[vil]ken först skall hafva röfvat åt sig en Christen qvinna och med henne framalstrat 2^{ne} barn, från h[vil]ka⁴⁰⁵ sedermera det öfr[iga] sl[äktet] utbr[edt] sig. En Lapp hade trollat qvinnan ur den ondas wåld⁴⁰⁶[.] Uti nämnda Haapawaara skola 17 bågbärande⁴⁰⁷ män, utom qvinnor och barn, hafva uppehållit sig.

Kulakka, parall[ell] m[e]d *Siwakka* och *Ussakka*. *Haljakka* Är änd[ock] af Rysk origine –

◆ 119 (17) *Hinkalo*, stocken framför ugnen, motsvarande pankko. *Hinkalon alu*◆*sta*, rummet derunder –

Hopehia h<uo>pin täyen –

Katan betäcka

*Hukan putki*⁴⁰⁸ = *koiran putki* Lomium amp⁴⁰⁹

Piitiäis heinä, *piitiäinen*, blind nässla⁴¹⁰

Rauan heinä, *melifolium*.⁴¹¹

Terwa-heinä, *Galium*.⁴¹²

Savi-heinä, *förgätmigej*⁴¹³

Härkin heinä, *Stellaria graminea*⁴¹⁴

Tsilahainen, *urtica urens*.⁴¹⁵

Kukkaro-heinä, *cucubalus behen*.⁴¹⁶

Tuli heinä, *rumex*⁴¹⁷

Piiron-*heinä*, *vicia* (cr.?)⁴¹⁸

Kassikaisheinä

— Ett ströfparti fiender (Finska gränsboer[]) kom till Uhtuwa tidigt på våren och plundrade der i lång tid. Ryktet om fiendens grymma framfart utbredde sig i närgränsande byar. Hellre än att lemna sin egendom i härjarens händer sådde man sin säd på snön (– fick äfven god skörd) och gjorde ända på reften g[enom] att mata sina hästar och andra creatur dermed. Den som ej hyste någon fruktan för fienden och icke heller widtog några försigtighetsmått var ägaren af det enda i Röhö⁴¹⁹ by då befinteliga hemman. Han var en rik man – hade 3 bodar fyllda med säd – När fienden kom, ❖ 120 (18) stälde han sig framför dörren ❖ af en bland sina bodar med yxe i handen. Der blef han dödad. Derpå tågade fienden⁴²⁰ till Waarakylä⁴²¹. Här fanns en man, vid namn *Lahonen Tiitta*, en utmärkt löpare. Han waknade knapt vid fiendens ankomst. I brådskan fick han blott ett par byxa och båge i handen; derpå gaf han sig att springa. Fienden i hamn och häl efter honom. När man jußt var i beråd att gripa honom, vände han sig med bågen mot fienden och ropade: "Katscho mie ammun". Derigenom bragte ovännen i förvirring tills han fick ena böx-benet på sig. Så åter att springa. Derpå upprepade han sitt förra knep och undkom sluteligen i skogen. Efter⁴²² att här hafva uppeh[ållit] sig i 14 dagar, begaf han sig hem i hopp att fienden redan hunnit aflägsna sig. Men när han hemkom, var fienden ännu i byn och nedgjorde honom. Derpå färdades man till *Kiisjoki* wid Tuoppajarwi. Här fingo de en lots i sitt sällskap. De wille, att han skulle föra dem till Pääjärwi. När man kom till Niska – en fors med brant fall i ändan af Tuoppajarwi, hoppade han på en sten. Fyratio mössor blefvo⁴²³ funna under fallet –⁴²⁴

(*Thlaspi arvense*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/field-pennycress>. (TS)

- 417 In Finland, the name *tuliheinä* is usually used for *hevonhierakka*, northern dock (*Rumex longifolius*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/northern-dock>. (TS)
- 418 *Hiirenvirna*, tufted vetch (*Vicia cracca*). Luontoportti, <http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/tufted-vetch>. (TS)
- 419 Röhö (Fi.)/Regozero (Ru.), former village at N65°28'19" E31°15'30". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. Itä-Karjala 1934: kartta. (TS)
- 420 *fienden* || han
- 421 Waarakylä used to be situated at ca. N65°34' E31°37'. EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. Itä-Karjala 1934: kartta. (TS)
- 422 *Efter [...] uppehållit sig* || Här uppehöll han sig [While changing the beginning of the sentence, Castrén left everything else unaltered. The following wording is in the mscr: Efter att här hafva uppehöll han sig]
- 423 *blefvo* || kommo
- 424 Cf. the tales about Laurukainen collected by Castrén in Lapland.
- 425 Ru. Olanga, discharging into Lake Pääjärvi (Fi)/Pjaozero (Ru.) at N66°11'5" E30°37'6". (TS)
- 426 Kivakkatunturi Fell at N66°12'20" E30°33'1". Its height is ca. 480 m. (TS)
- 427 *geadgi*, stone
- 428 Nuorunen Fell at N66°8'44" E30°14'42". Its height is ca. 570 m. There is a *sieidi* stone on the highest point of the fell. (TS)
- 429 The island of Luptsinkasaari (Fi.)/Lupčinga (Ru.) at N66°11' E30°59'. (TS)

- 430 *olik* || <->
 431 Saami winter village sites are commonly called *kenttä* (Fi.)/*gieddi* (SaaN). Several of them have been archaeologically excavated in the 20th century. A *kenttä* usually consists of foundations of semi-underground buildings in a close row or group. There can be ten or more of them. Late prehistoric and medieval Saami structures in Forest Lapland are usually round with a fireplace in the middle. Log houses were introduced in the 17th century. Itkonen, T.I., 1948 I: 198–200; Halinen 2011: 152–153; Carpelan 2005: 78. (TS)
- 432 *broar* || tak
 433 *ej* || renarne
 434 *och* || utan hafva de
 435 *dem* || renarne
 436 (*Der de annorstädes* || (eller annorstä[des])
 437 This kind of reindeer-hunting with pits was common in Lapland until historically recorded times. Itkonen, T.I., 1948 II: 39–40. (TS)
- 438 *tak-bräder* || väggar
 439 Situated at N7318167 E631061 (N65°57'26" E29°53'1"). (TS)
 440 Situated at N7319062 E626340 (N65°58'2" E29°46'50"). (TS)
 441 Situated at N66°24'4" E30°33'31". (TS)
 442 Lakes Iso Jalmajärvi and Pieni Jalmajärvi north-west and south-east of N7316638 E628396 (N65°58'2" E29°49'25"). There are also Lakes Iso-Akka and Pikku-Akka. Cf. Castrén's notes from Lapland in 1838 on p. 234 where he lists place-names with Ukko, Äijä and Akka. (TS)
 443 Situated at N7314882 E620751 (N65°55'55" E29°39'15"). (TS)
 444 Lake Hiidenjärvi or Kaunistonjärvi at N7325290 E607989

❖¹²¹ ❖ *Wero*, mål.
 (19)

Rupiama.

Kasa, framhörnet på yxen

Koarn<*u*>*hus*, kråkbär.

Nb *Sorsa* pro *suorsa*.

Saiha, så kallas bänken, der näfver tjera tillredes

Sawaltaa pro sukeltaa (Pääjärvi)

Anastaa –

Oulungansuu. Oulunga är en flod som kommer fr[ån] Pänjärwi och uttöm[m]er sig i Pääjärvi.⁴²⁵

Ouluwaara och *Oululampi* nära Röhö.

Wid Waarakylä finns en af en Lapp till sten förwandlad m[enni]ska, *Lapinkivi* kallad.

Kiwakka, ett ofantligt högt berg wid Pääjärvi. Här skall Fan haft sin boning. Hans ben hafva blifvit upptäckta på berget –⁴²⁶

Kätkäwaara (af Geädge⁴²⁷, sten) vid Pääjärwi. Små sten i ymnighet.

Njomalaisen selkä i Pääjärwi, af *Njobmel*, hare.

Nuoru (l. Nuorison vaara)⁴²⁸, *Painuoru*, *Tschulketti*[,] *Ukon* woara äro höga berg vid Pääjärvi, samt *Kiperin* woara på Luptschengin soari⁴²⁹. Nb. *Tschulketti*, jfr *Vuokatti*, *Hiiwatti* –

I Pääjärvi finnas äfven och i s[yinner]h[e]t spår efter Lappar – stenrösen och grafvar (– nb nära in wid rösen). Kentställen visas ännu öfverallt. Invid dem skall blott växa småskog. nb. Wid en

❖¹²² (20) Kentä har man för 2 år tillbaka uppgräfvit ❖ en *kapli*, som säges hafva tillhört Lapparna, *olik*⁴³⁰ de på orten brukliga.⁴³¹

I Ku[u]samo berättar man om Lapparnes ren-fångst-gropar, att de varit försedda med broar⁴³², liknande tak, af sådan beskaffenhet, att de ej⁴³³ förmått understöda renarna, och⁴³⁴ tjent till att förleda dem⁴³⁵ i gropen. Sådana rengropar hafva blifvit gjorda wid uddar (Der⁴³⁶ de annorstädes bl[ifvit] gräfda, hafva de troligen alltid haft gården, som fört i dem.⁴³⁷

– I en skog i Kuusamo har man för ej lång tid sedan wid ett kullfallet furuträd funnit kadavret af en Lapp; samt en af rost illa medtagen kittel, knif och yxe –

Papuluoma, Wasaluoma, Kallioluoma, Särkiluoma, Säynäjälöma, Oiusluoma äro smärre träsk i Kuusamo.

Riwakka, slägtnamn i Kuusamo

Ren-fångst-groparna äro så inrättade, att öfverst på dem finnas fasta tak-bräder⁴³⁸ – derefter lösa – moss- eller mull-betäckta –

*Hirwaswaara*⁴³⁹ och *H. järwi*⁴⁴⁰ i Kuusamo. Hirvasjärvi finns ock i Ryska L[a]p[p]m[arken]⁴⁴¹

Jalma-waara och *-järwi* i Kuusamo⁴⁴²

Muojärvi & -waara i D[it]o⁴⁴³

Hiienjärvi, i Do.⁴⁴⁴

123 (21) *Lapparnes kent- eller*⁴⁴⁵ läger-ställen anträffas öfverallt i Kuusamo. De äro öp[p]na ställen med stenrösen⁴⁴⁶ och ännu blott be vuxna med småskog. Det älsä fragment af en kentta skall enl[igt] trad[itionen] finnas vid Kirpistö träsk⁴⁴⁷ och Heikkilä gård på Teeriniemi udde⁴⁴⁸. Det skall vara 400 år gammalt d. ä. denna tid har förflutit, sedan familien Heikkinen (– den älsä i

(N66°1'47" E29°22'57"). (TS)

445 *eller* || och

446 *stenrösen* || små[skog]

447 *träsk* || gård

Located in and around Lake Kirpistö are Cape Kenttäniemi, Kenttälähti Bay and the island of Kenttäsaari, all of them south of the above-mentioned Heikkilä farmhouse. Cape Kenttäniemi is situated at N7319885 E618866 (N65°58'39" E29°37'2"). (TS)

448 At present, there is only one Cape Teeriniemi in Kuusamo, at Lake Iijärvi much further south than the other places mentioned by Castrén. He is undoubtedly referring only to Cape Kenttäniemi in Lake Kirpistö. (TS)

449 Puolanka is at present a municipality, situated at N7193735 E532048 (N64°51'59" E27°40'34"). (TS)

450 *eller* || och

451 Lake Oivanginjärvi is situated at N7327195 E593395 (N66°3'6" E29°3'44"). (TS)

452 Toranki is both a lake and a village in Kuusamo. The lake is situated at N7316482 E599995 (N65°57'13" E29°11'58"). (TS)

453 Lake Vuolajärvi is in Kuusamo at N7304390 E637607 (N65°49'52" E30°0'46"). (TS)

454 At present, Raistakka is a village on Lake Yli-Kitka in Posio, N7328237 E547962 (N66°4'16" E28°3'35"). (TS)

455 There are two hills called Pyhävaara in Kuusamo. Castrén must have meant the one next to Rukatunturi Fell, i.e. N7336465 E597270 (N66°8'1" E29°9'17"). (TS)

456 Rukatunturi Fell is situated at N7340097 E596966 (N66°9'58" E29°9'3"). (TS)

457 Munakkasuo bog is situated at N7317285 E595592 (N65°57'43" E29°6'12"). (TS)

- 458 The Raasakkakoski rapids are situated in the River Iijoki at N7245165 E430582 (N65°19'19" E25°30'35"). (TS)
- 459 The Vuormankoski rapids situated at N7240093 E478837 (N65°17'0" E26°32'47"). (TS)
- 460 The Maalismaankoski rapids are situated at N7243673 E438471 (N65°18'37" E25°40'47"). (TS)
- 461 Pajarinkoski rapids are situated at N7244842 E431906 (N65°19'10" E25°32'18"). (TS)
- 462 There are rapids called Kypäräkoski in the River Suolijoki in Puolanka at N7227904 E548712 (N65°10'15" E28°2'22"), but it is likely that Castrén meant some other rapids with same name. (TS)
- 463 The Vihanti farmhouse is situated in the village of Kantokylä in Kuusamo at N7310946 E609197 (N65°54'3" E29°23'50"). (TS)
- 464 The farmhouse called Tiermas is situated at Lake Kallunkijärvi at N7357948 E601126 (N66°19'30" E29°15'26"), but only a narrow isthmus separates it from Lake Tiermasjärvi. (TS)
- 465 There are several locations called Valamo in Finland. (TS)
- 466 Lake Ruokamojärvi in present-day Posio at N7344170 E559513 (N66°12'43" E28°19'20"). (TS)
- 467 Lake Nolimo is in present-day Posio at N7364300 E550438 (N66°23'39" E28°7'44"). (TS)
- 468 The River Kuusinkijoki is a tributary of the River Oulankajoki on the Russian side of the border at N66°15'24" E29°47'5". (TS)
- 469 The present-day village of Saapunki is situated on the lake of the same name at N7322037 E602559 (N66°0'9" E29°15'37"). (TS)
- 470 Lake Suininki is situated at N7329608 E616728 (N66°3'56" E29°34'45"). (TS)

Kuusamo?) inflyttade ifr[ån] Puolanga⁴⁴⁹. Den nuvarande ägaren säger sig i 5te led härstamma fr[ån] hemmanens grundare. Betr[äffande] dessa så k[al]l[a]de kenttor är det anmärkningsvärdt, att man här antr[äffat], såsom det synes, pört- eller⁴⁵⁰ badstugu-ugnar. Så upptäckte jag af en händelse en kentta, der ett större stenröse (påtagl[igen] en infallen ugn) fanns till invid ett mindre, som alltför väl kunde vara ett kentröse. Mähända hafva Lapparne här redan iklädt sig en half-Finsk lefnadsart, eller äro rösen lemningar af de pörten, flyktingar för tillfället uppbyggt till gömställen åt sig.

Sotaniemi, i Posio by af Kuusamo

Murhaniemi, på Oivangi träsk⁴⁵¹. D[it]o Här skall en strid hafva förefallit emellan Lappar och Kiwekkäät (se nedanf[öre]).

*Thorangi*⁴⁵²

(*Brauelin törmä* i Kemi, emellan Wilmilä och Rautiola har sitt namn af en Handlande vid namn Brauel).

*Wuolajärvi*⁴⁵³ och *Joukama* i Multijärvi.

❖ 124 ❖
(22)

Raiskakka, wik af Kitka⁴⁵⁴

*Pyhä*⁴⁵⁵ och *Ruka-waara*⁴⁵⁶ i Kuusamo begge, men i s[ynner]het den sednare anmärkningsvärda igenom en egen underbar formation –

Munakka (an-) suo i Kuusamo –⁴⁵⁷

Same, gräns?

Kieretti, en köping vid Hvita hafvet.

Ikku, *Raasakka*⁴⁵⁸, *Wuorma*⁴⁵⁹, *Maalismaa*⁴⁶⁰, *Thorvakon Koski*, *Pajari*⁴⁶¹ äro ofantliga forssar vid Ij elf. Pajari är ofarbar.

Kypäräkoski vid *koštojoki*.⁴⁶² Namnet, som numera ej är känt på orten, kunde tjena som bevis derpå, att Finnar länge bott vid d[en]na elf.

Wihandi, gård i Kuusamo.⁴⁶³

Tiermas, träsk och gård i D[it]o.⁴⁶⁴

Sotkamo, *Kuusamo*, *Paldamo*, *Walamo*⁴⁶⁵, *Ruokamo* (träsk i Kuus[amo])[.]⁴⁶⁶ *Nolimo*, (träsk i D^o)⁴⁶⁷. Etymol[ogie]?

I Kuusamo förekommande Ortsnamn af okänd origine:

Kuusamo, vanl[igtvis] af Kuusi moa. G[enom] bortkastning af *a* enl[igt] Lapp[ska] Kuusimo. Enl[igt] andra af *Kuusame*, try. Fordom har try vuxit å orten och växer än vid Kuusingi bäck.

*Kuusingi*⁴⁶⁸, *Saapungi* (träsk och gård, har sitt namn d[er]af, att en saapukki (= saapka) bl[ifvit] der upptäckt i jorden)⁴⁶⁹, *Suiningi* (träsk)⁴⁷⁰, *Kuoringi*⁴⁷¹, *Wuotungi* (d[it]o)⁴⁷² *Oiwangi* (träsk, af *oiwa*, i enl[ighet] af de närbel[ägna] berg?)[.] *Taatangi* och *Kolwangi*⁴⁷³ (m[e]d Kuusamo för-enade träsk)[.] *Lusmingi*⁴⁷⁴ (jfr. *Karungi*, *Kihlangi* vid Torneå elf). *Oulanga* (å)⁴⁷⁵

125 ❁ *Maananga* (träsk) –

(23) *Kondioluoma*⁴⁷⁶, *Kallioluoma*⁴⁷⁷, *Oiusluoma*⁴⁷⁸, träsk – *Luoma* = *Lampi*?

Woho, träsk –⁴⁷⁹

Ajakka (träsk)⁴⁸⁰

Miekkasaari,⁴⁸¹

Kivintojärvi.

Akka, träsk

Wuolajärvi och *Joukamo*, träsk

(*Muojärvi* och *Muosalmi*, supra)

471 Lake Kuorinki in Kuusamo is at N7313541 E610198 (N65°55'26" E29°25'16"). There is another lake with same name at Rovaniemi. (TS)

472 Lake Vuotunki is in Kuusamo at N7338129 E616050 (N66°8'31" E29°34'19"). (TS)

473 Lake Kolvanki is in Kuusamo at N7320075 E601034 (N65°59'7" E29°13'31"). (TS)

474 Lake Lusminki is in Kuusamo at N7300954 E629000 (N65°48'14" E29°49'17"). (TS)

475 The River Oulanganjoki flows into Lake Paanajärvi on the Russian side of the border, at N66°15'12" E29°49'1". (TS)

476 Lake Kontioluoma in Kuusamo at N7294817 E594784 (N65°45'39" E29°4'10"). (TS)

477 Lake Kallioluoma in Kuusamo at N7292034 E622059 (N65°43'36" E29°39'41"). (TS)

478 Lake Oijusluoma in Kuusamo at N7307032 E594518 (N65°52'14" E29°4'20"). (TS)

479 Vohonselkä is a part of Lake Simojärvi in present-day Ranua at N7330270 E509203 (N66°5'34" E27°12'13"). (TS)

480 There are two lakes called Ajakka, one in Kuusamo at N7350758 E602545 (N66°15'36" E29°16'59") and another in present-day Posio at N7343134 E542513 (N66°12'20" E27°56'40"). (TS)

481 At present, a cape in Posio at N7336982 E547734 (N66°8'58" E28°3'29"). There are many reindeer-hunting pits on Cape Miekkasaari. (TS)

482 At present, there is only one Lake Iijärvi in Kuusamo at N7301244 E612785 (N65°48'46" E29°28'3"). (TS)

- 483 The hill known as Iivaara in Kuusamo at N7300400 E622388 (N65°48'6" E29°40'35") is ca. 470 m high. (TS)
- 484 Kometto is a hill in Puolanka at N7225755 E545640 (N65°9'7" E27°58'24"). (TS)
- 485 Lake Tavajärvi, since 1940 in Russia at N66°5'28" E30°6'26". (TS)
- 486 Lake Juumajärvi in Kuusamo at N7344481 E626840 (N66°11'41" E29°49'1"). (TS)
- 487 Lake Mourujärvi in present-day Posio at N7362329 E564665 (N66°22'26" E28°26'46"). (TS)
- 488 There are several lakes called Irnijärvi. Castrén may mean the one in present-day Posio at N7366750 E539343 (N66°25'4" E27°52'53"). (TS)
- 489 Present-day Lake Pikku-Aska in Taivalkoski at N7259366 E574093 (N65°26'54" E28°35'53"). (TS)
- 490 Lake Iso-Aska in present-day Taivalkoski at N7258170 E572469 (N65°26'17" N28°33'45"). (TS)
- 491 Situated at N7463957 E486813 (N67°17'31" E26°41'38"). (TS)
- 492 Lake Juujärvi at N7363675 E513704 (N66°23'32" E27°18'24"). (TS)
- 493 The hill known as Juuvaara at Kemijärvi at N7362746 E515323 (N66°23'2" E27°20'34"). (TS)
- 494 Cape Hämeenniemi in Posio at N7352492 E551270 (N66°17'17" E28°8'33'). (TS)
- 495 *gård* || by
- 496 The Koutaniemi farmhouse is in the village of Vaimojärvi at N7333516 E608557 (N66°6'12" E29°24'7"). (TS)
- 497 There is an empty page at the end of the mscr (p. 126).
- 498 This brief note was bound together with Castrén's notes from Lapland from 1838, KK Coll. 539.31.1 p. 84, but it belongs to the journey in Karelia in 1839.

Kirpišto.

Iijärvi (fl[ere] i Kuusamo)⁴⁸² och *Iiwära*⁴⁸³.

Wuopaja och *Siikawuopaja* d. f.

Suolijärven lahti.

Kometto.⁴⁸⁴

Watajärvi och *Aksojärvi* –

Tawajärvi.⁴⁸⁵

Kukkeä –

Juumajärvi.⁴⁸⁶

Mouru, träsk –⁴⁸⁷

Irni, D[it]o⁴⁸⁸

*Alaska*⁴⁸⁹, *Isoaska*⁴⁹⁰, Byn Aska i Sodankylä⁴⁹¹

Näskämä, träsk –

*Juujärvi*⁴⁹² och *-waara*⁴⁹³. Träsket i Kemijärvi

Hämehen niemi i Posio by –⁴⁹⁴

Koutaniemi – gård⁴⁹⁵ i Kuusamo⁴⁹⁶ och en köping i Hvita Hafvet

Kiwekkäät hafva gjort ströftåg i Kuusamo (se p. s. st.)⁴⁹⁷

❖ 84 ❖ *Mehtäkan* i Repola kyrkby⁴⁹⁸